

1. Süt sanayii, süt hayvancılığı ile beraber entegre olarak ele alınmalıdır. Bu konuda çalışmalara başlanıldığı memnuniyetle görülmektedir.
2. Özellikle içme sütü temel mallar arasında alınmalı ve buna bağlı olarak süt üreticileri ucuz girdiler yoluyla üretimi çocuk ve gençlere uygulanacak ucuz süt programları yoluyla da tüketim sübvanses edilmelidir.
3. TSEK eski borçlarında kurtarılarak yeni finansman imkanlarına kavuşturulmalıdır.
4. Özel sektöre bağlı fabrikalar çeşitli teşvik yöntemleri ile ihracata özendirilmelidir.

Türkiye'de süt ve mamülleri pazarlamasının her kademesinde yer alan kooperatifler önemli bir yere sahiptirler. Yukarıda belirtilen çeşitli köy kalkınma kooperatiflerine ait 16.500 ton/yıl kapasiteli 3 fabrikanın dışında, kooperatif yoluyla işletilen çok sayıda mandıra bulunmaktadır. 1978 yılında 167 adet mandıra işletmeciliği yapan kooperatif vardır. Mandıralar daha çok mevsimlik çalışmakla beraber, 167 adet mandıranın yıllık süt işleme kapasitesi 92.980 ton kadardır. Kooperatif yoluyla işletilen fabrika ve tesislerin 1977 yılında %25,9 kapasiteyle çalıştıkları bildirilmektedir. Kooperatiflere bağlı olarak çalışan süt ve mamülleri işletmeleri birçok sorunları ile karşı karşıyadırlar. Bunlarda süt hayvancılığı ile entegre olmalı, kooperatifçilik işletmeciliği geliştirilmeli, finansman kolaylıkları sağlanmalıdır. Kooperatifler ile TSEK arasında her alanda iş birliği sağlanmalıdır.

TÜRKİYE' DE SÜT SANAYİİN GELİŞİMİ, EKONOMİYE KATKILARI VE GELİŞİM PLANLARI

Türkiye'de süt ve mamülleri sanayi planlı dönemlerde oldukça önemli gelişmeler göstermişler, üretimin artmasına ve talebin karşılanmasına yardımcı olmuşlardır. III. plan döneminde 23 milyar lira değerine ulaşan üretim, yılda ortalama %8,2 bir artış göstermiştir. Bu artış plan hedefi olan %9,7'nin bir miktar gerisindedir. Üretimin içinde bulunduğumuz plan döneminde daha çok artacağı beklenmektedir. Süt ve mamülleri üretim değerini 1983'te 51,2 milyar liralık değere ve 3,7 milyon tonluk süt karşılığı üretim miktarına yükseltilmesi öngörülmekte ve yılda ortalama % 14,9 gibi oldukça yüksek kabul edilen bir artış hızı planlanmaktadır.

Süt ve mamüllerinin yurt içi talebi büyümektedir ve Kalkınma Planlama da bu büyümeyi hesaplamıştır. 1977'de ulaşılan 23 milyar liralık süt mamülleri tüketim değeri, 1978 de %8,2'lik bir artış ile 25,5 milyar liraya yükselmiştir.1983'e kadar tüketimin daha hızlı artacağı beklenmektedir. İçinde bulunduğumuz Dördüncü Plan döneminde süt ve mamülleri talebinin yılda ortalama %14,7 nisbetinde artarak 1983'te 50,7 milyar liraya (1978 fiyatları ile) ulaşacağı beklenmektedir (DPT,1979,s.489).

Süt ve mamüllerinin dış satımının yapılması ile bu yönden de ekonomiye katkılarının sağlanması istenmektedir. Gerçekten III. plan döneminde süt ve mamüllerinde 373,5 milyon liralık dış satım öngörülmüştür. Ancak 1977 de 9,6 milyon liralık, 1978 de 15,1 milyon liralık ihracat gerçekleşti rileyebilmiştir.1983'e kadar IV. plan döneminde 425 milyon liralık satım ön görülmektedir ve içinde bulunduğumuz yıla kadar bu hedefin çok altında kalınmıştır.